ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל
Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel
www.bil-is.com

חברי ארגון נכבדים | דף מידע 253 | 07.04.2021

- בילגוראיי לאחר השריפה [בילגוריי נאך דער שריפה]
- המפלצת – היטלר כתינוק חמוד ותמים שיר של ויסלבה שימבורסקה [Wisława Szymborska]
- תמונות היסטוריות חדשות שהגיעו אלינו.
- JewishGen לכל מי שמעוניין לנסות ולחפש אחר עקבותיהם של בני משפחתו.
- תמונות חדשות מבילגוראיי - מערכות סולריות בבתי בילגוראיי.
- תמונות חדשות מבילגוראיי – הגשר ברחוב לובלסקי אז והיום.
- אזכרה שנתית לקדושי בילגוראיי.
- הסרת הלוט מעל מצבת בילגוראיי בבית העלמין בחולון ב 1977.
- ארגון "זינגר" לתרבות בבילגוראיי – בהסברים על מהות "יום השואה" בישראל.
- יום ראשון "הדקל" שמתחיל את שבוע הקודש של חג הפסחא.
- ידיעות בית ליוויק
- כללי:

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

בילגוראיי לאחר השריפה [בילגוריי נאך דער שריפה]

אברהם קרוננברג היה דמות דומיננטית בקרב יהודיי בילגוראיי עוד מתקופת העיירה בה היה מפקד סניף ביתר ובין חניכיו היה גם אבי. הוא היה נצר למשפחת קרוננברג שקיימו בעיירה ברחוב קושצ'ושקו בית דפוס ששמו והספרים שראו בו אור נודעו ברחבי אירופה. כשעלה אברהם קרוננברג ארצה יחד עם אשתו רחל ["רעחו"] המשיך אברהם לעבוד בדפוס והוא גם לקח על עצמו את המשימה להדפיס את הספר "חורבן בילגוראיי". הוקם וועד להוצאת הספר שכלל את: שלמה ויינברג, שמעון אובליגנהרץ, מרדכי רפפורט, שמואל ברון [אבי], יצחק רפפורט וישראל גייסט. [כולם חברי ארגון יוצאי בילגוראיי ששרדו את השואה] אברהם קרוננברג היה בין מייסדי ארגון יוצאי בילגוראיי וניהל אותו תקופה מסויימת.

מימין אברהם ורחל קרוננברג
משמאל שמואל ורחל בר-און [הוריי]

אברהם קרוננברג מנהל אזכרה שנתית

קבוצת בית"ר בבילגוראיי חמישי משמאל שורה 3
המפקד קרוננברג. ראשון משמאל שורה 2 אבי, חניך

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

בספר "חורבן בילגוראיי" כתב אברהם קרוננברג פרקי יומן כמעט יומיים המתארים את מה שאירע לעיירה וליהודיה מתחילת ספטמבר 1939. ראתי לנכון לשלב את זכרונותיו אלה באזכרה הזאת. והרי הם לפניכם.

בילגוראיי לאחר השריפה [בילגוריי נאך דער שריפה]

מתוך "חורבן בילגוראיי [עמודים 233-246]

כתב אברהם קרוננברג ז"ל

תירגם מיידיש ישראל בר-און

למחרת, לאחר השריפה, שוטטו האנשים ברחובות בין החורבות. שבורים היו הם. ליקטו חפצים ששווים היו עוד משהו וניתן היה לעשות בהם שימוש. חילצו מתוך ההריסות שקים שרופים למחצה של קמח, סוכר ודברים אחרים.

אט אט החלו אנשים להתארגן. חלקם התמקמו בבתי מכרים ובני משפחה או שכרו דירות בבתי נוצרים, בתים שנותרו שלמים על מקומם. בתוך זמן קצר החלו לחשוב על תכלית, אספו אבנים ולוחות עץ והחלו לבנות גג מעל ראשם. בין הראשונים היה יואל האופה [וייס], כבר ביום השלישי שלאחר השריפה שיפץ את מאפייתו השרופה וחזר לאפות בה לחם.

יום רביעי בשבוע [כ"ט אלול] ה 13 בספטמבר 1939, הצבא הפולני שקודם נסוג מהעיירה שב על עקבותיו ולאסונה של העיירה השתכן בבניין בית-הספר, מבלי דעת כיצד נודע הדבר לגרמנים הגיעו לשמים שמעל העיירה מטוסים והמטירו עליה פצצות בכל צדדיה. בהלה ופחד השתררו על הכל. אנשים התפזרו בהיסטריה מבלי למצוא מקום מסתור. משסיימו המטוסים את משימתם השטנית עזבו המטוסים את המקום.

כשהאנשים התעשתו, חזרו הם לרחובות כדי להבין מה חוללו הפצצות, נודע להם על שלושה קרבנות שאבדו את חייהם ליד הטחנה של שרף: ישראל שרף, הרש יחזקאל הארמן נפצע קשות בראשו, פציעה ממנה נפטר יומיים לאחר מכן.

יום חמישי בשבוע [א' דרה"ש ת"ש] ה 14 בספטמבר 1939, הצבא הפולני שנסוג מפאת ההפצצה חזר שנית ומילא את העיר. היהודים, שרושם ההפצצה חדר לתודעתם, יצאו מבתיהם לעבר היערות העבותים. החיילים הפולנים נצלו זאת כדי לבזוז את תכולת הבתים. עם ליל, כשהיהודים חזרו לבתיהם עייפים ורעבים הם מצאו את הבתים ריקים.

יום שישי בשבוע [ב' דרה"ש ת"ש] ה 15 בספטמבר 1939, בחוץ ירד גשם כבד, יהודים התכנסו, שכן אל שכן כדי להתפלל במניין. כולם ציפו בקוצר רוח ללילה, העלו השערות שחסות החושך תגן עליהם ותפריע לגרמנים להפציץ שוב את העיירה. לפתע הופרע השקט ברעש של פיצוצים אדירים שהרעידו את האוויר שעה שנחתו על הארץ. מטוסים חצו את השמים והחלו לשחרר את פצצותיהם על העיירה. חלק מהפצצות עשו שמות בשלושה בתים ובתושביהם. בביתו של יהושע כליזמר [זייפר] נהרגו כ 30 אנשים, נשים וילדים.

כשפנו המטוסים לדרכם הגיע למקום קהל רב. אין לתאר את המראה הנורא שנגלה לעיניהם: לוחות עץ, ואבנים מפוזרים היו סביב כשמבצבצים מתוכם גויות מרוטשות, חלקי גופות, ידיים ורגליים. היללות והבכי הרקיעו אל השמים.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

הקהל החל לחלץ את המתים מתוך החורבות. הוציאו משם את שמאי אדלר ואשתו, בערטשע הנגר [יעגערגארן] ובתו, מנדל ארליך ואשתו [הוא נותר בחיים], דבורה היטער [שיינזינגר] ובתה, את יהושע זייפר עם בנו, בעריש פלמנבויים, דוד טייר עם נכדו ואחרים.

הוצאת ההרוגים מתוך ההריסות נמשכה עד שעות הלילה המאוחרות ולוותה בהתרחשויות קורעות לב שעה שקרוביהם זיהו את בני משפחתם. קולות הבכי נשמעו מקצה העיירה ועד גבולותיה.

את כל המתים ריכזו בבית רב העיירה [שלא נפגע בשריפה] כדי להביאם לקבר ישראל בצאת החג. הגברים התאספו לתפילה, אבל אווירת החג לא שרתה עליהם. החזן סיים את התפילה וקרא מעומק ליבו ובכוונה מלאה "תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה". בצעדים חרישיים התפזר הקהל, איש למשפחתו שהמתינה לו בקוצר-רוח.

יום שבת [ג' תשרי ת"ש] ה 16 בספטמבר 1939, בילגוראיי בעיצומו של קרב כבד, באמצע העיירה עמדו חיילים פולניים מזויינים במקלעים כבדים מנסים לבלום את גייסות הגרמנים שהסתערו קדימה. אבל תותחי הצבא הגרמנים לא חדלו מלהפגיז וקליעיהם חצו ברעש את האויר שמעל לראשי האנשים.

קליע פגע באחד הבתים ברחוב בית הכנסת [לובלסקי], הבית עלה בלהבות, האש עברה מבית לבית והציתה גם את בית הרב בו מונחים היו ההרוגים. בתוך דקות ספורות היה הבית כולו אפוף בלהבות, אפילו לא הספיקו להוציא מתוכו את המתים וכולם עד אחד נשרפו והיו לאפר.

אחר הצהריים, הצבא הפולני נסוג מהעיירה, מייד הוקמה מיליציה עירוני שסיירה ברחובות כדי למנוע מעשי שוד וגנבות. דומיית מוות ירדה על העיירה, בחוץ חושך, דבר אינו מואר, שומעים רק את צעדי שומרי הלילה שסובבים היו בחוצות.

היהודים שכבו בבתיהם, באֶזְנַיִם כְּרוּיוֹת, מנסים לפענח כל רעש שבא מן החוץ, חלקם צמודים היו לאשנבי התריסים שעל החלונות ומבטיה מנסים לחצות את החשיכה כדי להבחין בכל תנועה ברחובות. מחשבות קשות עגומות ומדוכדכות קדחו במוחותיהם ואי ודעות מה ילד יום.

יום ראשון [ד תשרי ת"ש] ה 17 בספטמבר 1939, בשעה 8 בבוקר נראו לראשונה הגרמנים מסיירים על אופנועיהם סביב כיכר השוק. לא חלף זמן רב עד שנראו ג'יפים משוריינים, כשבכל אחד מהם ארבעה גרמנים, משאיות, יחידות רגלים, טנקים ואנשי צבא. וכל הללו מילאו את חוצות העיירה.

מבעת לחרכי החלונות בבתים היהודיים נשמעו צעקות הקצינים הממטירים פקודות, שהרעידו את הלבבות. האנשים כבר הבינו בידי מי הם נמצאים...

הסבל האמתי ליהודי העיר לא בושש להגיע. חוליגנים גויים פולנים חברו אל הגרמנים והצביעו עבור אנשי הצבא מי הוא יהודי ["יודע"], היכן גרים יהודים, ומיד לאחר מכן נשמעו שאגות הגרמנים "אויפמאכען"! [לפתוח!]. חיילים גרמנים מזויינים נכנסו לבתים, את הדברים שמצאו חן בעיניהם החרימו לעצמם ואת הדברים פחותי הערך חילקו לחוליגנים הפולנים ששיתפו אתם פעולה.

בכל יום נחטפו יהודים לעבודות כפייה, בין היתר לצורך כיסוי של בורות שנפערו מהפצצות שנפלו שם. במהלך העבודה היכו אותם הגרמנים בכתות הרובים שלהם. בלילות הם חזרו לבתיהם מוכים כואבים ומדממים.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

הרוצחים הגרמנים פרצו את מחסן החנות הסיטונאית של ליפא ווגשול והוציאו את הסחורות שהיו שם. התושבים הפולנים התקבצו לשם מיידית סביב הגרמנים שחילקו להם את הסחורות השדודות. היה מבייש לראות כיצד שכנינו הפולנים לוקחים לעצמם את הרכוש היהודי.

כל יום, עוד לפני הזריחה, נהגו הגרמנים לפרוץ בכתות רוביהם את דלתות בתי היהודים ולהוציא בכוח את בני המשפחות, ואפילו מבלי שיאפשרו להם להתלבש לקחו אותם לעבודה. הם שאבו הנאה וסיפוק רב במיוחד מהתעללות ברופאים, מהנדסים ואינטלקטואלים אחרים, בשולחם אותם לעבודות המשפילות ביותר כמו לנקות בידיהם בתי כיסא, ולאחר מכן להכות אותם מכות איומות.

יום ה 22 בספטמבר 1939 [ט תשרי ת"ש ערב יוה"כ] בבוקר, כמדי יום המשיכו להוציא יהודים לעבודות קשות, וכשירד הערב וחזרו לבתיהם הסתגרו בהם, הבעירו אש בנרות יום-כיפר, ומיררו בבכי שקט של אבל, ואז החל כל אחד מהם לומר 'כל נדרי'. בדיוק בשעות קדושות אלו בחרו הגרמנים לפרוץ שוב לבתים ולחלוק באכזריות ליושביהם מנחת זרועם.

וכך, בהיותנו ספונים בביתנו סביב גופתו של אחינו ברוך שנפטר באותו ערב יום-כיפור בשעה 4, שמענו חבטות עזות על דלת הבית שפנתה לכיוון רחוב קושצ'ושקו. עשינו עצמנו כלא שומעים. ברם, כשהחבטות נעשו עזות יותר והבנו שהם חדורי כוונה לעקור את הדלת מן המשקוף, ניגשתי לדלת וכאילו לא ידעתי מה זהות האנשים שמאחוריה שאלתי מי זה? ואז שמעתי את הפקודה "אויפמאכן"! [לפתוח!]

משרק פתחתי את הדלת, נכנסו פנימה שני גרמנים כשאקדחים בידיהם. נשארנו במקום מבוהלים עד מוות. אותי הם הדפו בפראות ונפלתי כשראשי נחבט בפאת השולחן. המכה הייתה חזקה. הוריי השמיעו זעקה והראו לגרמנים ששוכב בחדר מת כשהם מורידים את הכיסוי מעליו. זה כלל לא השפיע עליהם. הם פקדו על אבי לקחת נר ולהוביל אותם לקומה הבאה באמרם שהם מחפשים לחם. חיפשו שם שעה קלה, ירדו והלכו לדרכם.

הקרבנות הראשונים

אט אט החלו האנשים להתרגל למצב החדש, הם כבר הבינו שאין דבר לְאֵל-ידם לעשות. בינתיים פרצו הגרמנים את טחנת הקמח של הרשלה' שיינוולד, מיידית נוצר שם תור של האוכלוסייה הפולנית המקומית שהגרמנים חילקו להם קמח. כאשר יהודי בילגוראיי [שגם להם לא נותרו עוד אמצעי מחייה] נודע על כך, והם הבינו שלהם הגרמנים לא יחלקו קמח, הם שלחו לשם את הילדות והנערות הצעירות בתקווה שהן תצלחנה לקבל מעט קמח.

בעוד הגרמנים מחלקים קמח, נצבה ליד טחנת הקמח שורה של נוצרים ובינם מספר ילדות יהודיות. כשהגיע תורה של אחת מהן, חלקין היה שמה, החלו הנוצרים לדחוף אותה אל מחוץ לתור, ואחד מהם צעק שהיא יהודיה. כששמעו זאת הגרמנים הם גררו אותה מתוך השורה, אחד מהם שלף אקדח וירה בה בדם קר, הוא פגע ופצע אותה ברגלה. בהלה גדולה תקפה את כל הילדות היהודיות שברחו משם בפחד גדול בחזרה לבתיהן כשהן נוטלות עמן את חלקין הפצועה.

עוד באותו היום, בצהריים, פרצו הגרמנים את דלתות חנות המזון של מרדכי שטולמן, גם שם נוצר תור של פולנים מקומיים מבלי שיאפשרו לאף יהודי להצטרף אליו. בעוד הגרמנים מחלקים לפולנים קמח מהחנות של שטולמן, הגיע שמה מרדכי

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ליבר [שתמיד עבד אצל שטולמן כסבל] וביקש מעט קמח עבור ילדיו הרעבים. הגרמני שעסק בחלוקת הקמח שלף את אקדחו ירה ופגע ישר בבטנו של הסבל היהודי. מדוע? משום שהעז לבקש מעט קמח. קמח שהגרמנים שדדו מחנות של יהודי.

לאחר שירה ופגע במרדכי ליבר, המשיך הגרמני באדישות לחלק קמח לפולנים שהמתינו לכך. כשהוא גוסס הובילו אותו מהר לעבר בית החולים אבל הוא הוציא את נשמתו ביסורים קשים בדרך.

לאחר שני מקרי הרצח הראשונים אפף הפחד את יהודיי בילגוראיי, הם החלו להבין שהרוצחים הגרמנים מכינים עצמם להכחיד את היהודי. יהודי לא נראה עוד ברחוב, כולם נותרו מסוגרים בתוך בתיהם ולא מעזים לצאת לאור היום.

יום שני, ה 25 בספטמבר 1939, למחרת הרצח המשיכו הגרמנים לתפוס יהודי ולהוציאם לעבודה. אנשים כבר פחדו פחד גדול אפילו להתחבא, כולם כבר ראו למה הרוצחים מסוגלים.

החלו להשמע שמועות שהצבא האדום יכנס לבילגוראיי, אבל בשל הדיכאון ששרר על הכל לא הרשו היהודים לעצמם להאמין שאכן כך יקרה. מנגד החלו להראות דברים בתחום העיירה. החלו להבחין שהכוחות הגרמניים המנהלים את שלטונם במקום מתחסלים ונעלמים ממנה ושגם כוחות הצבא עוזבים לאיטם את העיירה.

יום רביעי, ה 27 בספטמבר 1939, [י"ד תשרי ת"ש ערב סוכות] ביודעם שהגרמנים עוזבים את העירייה, נכנסה בליבם של היהודים דאגה פן יבצעו פוגרום קודם שילכו. על כן הקפיד כל אחד לחפש לעצמו מקום מסתור ולהטות אוזן לכל התרחשות עד יעבור זעם.

עם לילה עזבו הגרמנים את בילגוראיי. לילה שלם לא שלט אף אחד בבילגוראיי, היהודים הרגישו מעט יותר רגועים ושמחה הפעימה אותם כשכבר ברור היה להם שהצבא האדום אמור להגיע.

יום חמישי, ה 28 בספטמבר 1939, [ט"ו תשרי א' דסוכות], אל העיירה נכנסה פלוגה של חיילים פולנים, היו חילופי אש בינם לבין אנשי הפטרול הגרמני האחרון שטרם הספיק לעזוב וחייל גרמני אחד נפצע קשה. במקרה חלפו במקום שני יהודים, דוד ברנר ויהושע הוף, בראותם את החייל הגרמני מתגולל בכאביו על הקרקע, לקחו אותו ופינו אותו לבית החולים.

מייד לאחר היירי בין הפולנים לגרמנים, הגיעו, דרך רחוב הגשר, קבוצה של חיילים גרמנים מצויידים במכונות יריה, מגמת פניהם הייתה לעבר הרחובות בהם התגוררו יהודים. הם חטפו מספר אנשים והאשימו אותם בכך שהיהודים הם אלו שירו על הפלוגה הגרמנית. הם הגיעו במטרה ברורה לירות ביהודים, כל מה שנאמר להם נפל על אׇזְנַיִם עֲרֵלוֹת. ואז אירע נס... פתאום נראו בשטח חיילים פולנים... כשהגרמנים הבחינו בהם הם עזבו את היהודים והחלו לזנב בפולנים. היהודים נצלו את הדבר והתפזרו לכל רוח.

כל אותו לילה סגרו עצמם היהודים בבתיהם ושרויים היו במתח ופחד.

יום שישי, ה 29 בספטמבר 1939, [ט"ז תשרי ב' דסוכות], בשעה ארבע בבוקר נשמע רעש של שרשראות טנקים. אימה נפלה על היהודים. הייתכן שהגרמנים חזרו? אבל תחושה פנימית אמרה להם שלא כן, ואל תוך העיירה זרמו חיילים רוסיים ללא הרף.

היהודים לא יכלו לעצור בעד התרגשותם, ילדיהם יצאו לרחובות כדי לצפות במתרחש. כפי שיצאו חזרו הם ובפיהם הבשורה שהצבא האדום נמצא בעיירה. הידיעה התפשטה ברחבי העיירה במהירות הבזק. יהודים יצאו לרחובות בשמחה וצעקו

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

"יהודים, ניצלנו"... על כל מבני הציבור התנוססו דגלים אדומים. יהודי העיירה נשמו לרווחה לאחר ימי האימים תחת השלטון הגרמני. מייד הוקמה מיליציה עממית שהשכינה סדר בחוצות העיירה.

השמחה לא האריכה ימים. שמעות פשטו שהצבא האדום עתיד לעזוב את העיירה. נמצאו יהודים שפנו ישירות אל בעלי דרגות גבוהות בחיילות הרוסיים שהשתכנו בבילגוראיי, ושאלו אותם באשר לאמינות השמועות הללו. הם נענו שהצבא האדום, לעולם לא חוזר על עקביו ממקום בו דרכה כף רגלו קודם. מלים אלו ניחמו את היהודים.

יום שלישי, ה 3 באוקטובר 1939, [כ' תשרי ד' דחוהמ"ס], ניתן היה כבר להבחין בהכנות הצבא האדום לעזיבת העיירה, מרה שחורה השתלטה בכל הבתים היהודיים והתקווה נמוגה. עמדו הם ברחובות מודאגים כשהשאלה העיקרית שקדחה במוחם הייתה, מה עושים עכשיו? לאן נלך? בשעה תשע בבוקר הכריז מפקד רוסי שהצבא האדום עוזב את העיר, וכי מי שמעוניין להצטרף אליהם תנתן לו האפשרות לעשות זאת. פניקה שיחסרו המלים לתארה השתררה על כולם, צעירים כזקנים, גברים, נשים וילדים החלו להכין עצמם לצעוד בעקבות הרוסים והדבר החל כבר בשעות אחר הצהריים.

בחוץ ירד גשם, אנשים עם צרורות על הגב, נשים כשזאטוטים בידיהם, על עגלות כפריות. קשה להעלות על הכתב את שהיה שם כשהבהמות הרתומות לעגלות החלו לצאת לדרך. קולות הבכי בשעת הפרידה של ילדים מהוריהם, הורים מילדיהם, גברים מנשותיהם ונשים מבעליהם קרעו את הלב והרקיעו לשמים, הגשם הלך והתחזק יותר ויותר.

ציבור גדול גדש את 'הקולייקה' [הרכבת בעלת המסילה הצרה] שהסיעה את האנשים לעיירה הסמוכה זווירז'ניץ. [בעיר זאת הייתה תחנת רכבת שמחוברת לרשת מסילות הברזל של פולין והרוסים העמידו בה רכבת שתסיע את התושבים לאוקראינה – י.א.ב] הורים קפאו והתאבנו על מקומותיהם כש'הקולייקה' השמיע את צפירתה וקרעה אותם מהקרובים ביותר אליהם לעד.

מבלי להתייחס לגשם השוטף, היטלטלו אנשים לילה שלם על העגלות בדרכם לרכבת בזוורז'יניץ. הם נמלטו בבהלה גדולה, בפחד מפני מה שצופה להם הבוקר שלמחרת, כשהצבא האדום יעזוב את בילגוראיי. אנשים לא חדלו להתלבט בשאלה, האם לברוח או לא לברוח מן העיירה, ולא השכילו למצוא לעצמם תשובה. עדיין זכרו את היותם נעים ונדים ומחוסרי בית כשנסו על נפשם במלחמת העולם הראשונה.

יום רביעי, ה 4 באוקטובר 1939, [כ"א תשרי הושענה רבה], מדברים בעיירה ש'הקולייקה' עומדת לצאת לדרכה בפעם האחרונה. הבהלה גורמת לרבים שכבר ויתרו על רעיון הבריחה למצוא עצמם נסחפים בנחשול האנושי של הנמלטים. חדלו מכל עיסוק, לקחו רק את החפצים הנחוצים ביותר ושמו פניהם בחיפזון אל 'הקולייקה'. קהל גדול מגיע אל 'הקולייקה', נחפזים לתפוס בה מקום, דממת מוות שורה בכל. רק נהי שקט במסתרים. הפרידה קורעת לב, כולם מקנחים את דמעות עיניהם הניגרות כמעיין שאינו חדל.

הקטר שבקצה 'הקולייקה' משמיע צפירה שמתערבבת ביבבות בני האנוש. והיא יוצאת לדרכה בפעם האחרונה. מטפחות מתנפנפות מכל חלונות הקרונות. אבות, אמהות, קרובים ומכרים מלווים במבטיהם את הרכבת הנעה על המסילה הצרה, רכבת שלוקחת אתה את יקיריהם לדרך שאין לה סוף.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ואכן הייתה זאת הנסיעה האחרונה. חיילי הצבא האדום מסייעים להעמיס את קרונות תחנת הרכבת בזווירז'ינייץ והרכבת יוצאת לדרכה. ובבילגוראיי, עוד לפני שהיה הסיפק להבחין מתי החלה נסיגת הצבא האדום היא כבר נגמרה. יהודים מפוחדים, רבים, נשארו שם ממתינים ליום המחר שאמור היה להחזיר לשם את צבא הרצח הגרמני.

יום שבת, ה 7 באוקטובר 1939, הצבא הגרמני נכנס מחדש לבילגוראיי, מיד עם הגעתם חזר הפחד באוכלוסייה היהודית, יהודי לא נראה עוד מיוזמתו ברחוב, באותו יום כבר נדרשו יהודים להגיע לעבודה שנדרשה לצבא הגרמני. ואם לא די בכך הוציאו הוראה על קבלת כופר כספים מהיהודים, וכדי להבטיח שיקיימו את דרישתם לקחו הם כבני ערובה כמה מנכבדי הקהילה. דבר לא עזר ליהודים. הם הוכו 'מכות רצח', ובאין ברירה אחרת נעשתה בין היהודים מגבית לאיסוף הכסף ורק אז שוחררו בני הערובה, אבל לא לפני שהיכו את יחזקאל קנדל, מכות שגרמו לו לאי יכולת לתפקד משך מספר חודשים.

לאחר מעשה הבינו כבר היהודים מה צפוי להם תחת הכיבוש הגרמני, להיות בכל דקה בסכנת נפשות.

אנשים החלו לחפש דרכים כדי להרחיק עצמם מהסכנה המתרחשת ובאה. חלקם נמלטו לטרנוגרוד, אחרים למקומות בהם שלטו הרוסים, בתחילה היה הגבול פתוח. לא מעט חצו אותו לכיוון שטחי אוקראינה ורוסיה והצילו את נפשם, מאוחר יותר ננעל הגבול והמעבר הפך לבלתי אפשרי. מי שנעשה זאת חשף עצמו לאפשרות שיהרג ביריה או ימצא עצמו בכלא רוסי.

כך נותרו חלקם הגדול של יהודיי בילגוראיי לפותים בכפות ידיהם הרצחניות של הכובש הגרמני. ימים ספורים מאוחר יותר אסרו הגרמנים את דוד ברנר, זה שפינה לבית החולים את החייל הגרמני שנפצע בחילופי האש עם החיילים הפולניים. הם האשימו אותו שהוא היה זה שיירה בחייל הגרמני. פולנים נוצרים בני המקום הגיעו מיוזמתם כדי "להעיד" שהאשמתו על ידי הגרמנים צודקת. שום דבר לא הניע את הגרמנים מהחלטתם, לא דברי שיכנוע, לא בכי, אפילו דברי הכומר המקומי שבא לעזרת הנאשם החף מפשע. הגרמנים החליטו להרוג אותו. במשך מספר ימים הם עינו אותו באופן הכי סדיסטי, וכשהיה כבר על סף המוות הוציאו אותו לשדות ושם ירו בו למוות.

לאחר רצח נורא זה, ולמרות הסכנה הכרוכה בניסיון לעבור את הגבול, החלו יהודים רבים לעזוב בהגנב את העיירה.

אברהם קרוננברג.

כך נראתה בילגוראיי לאחר השריפה וההפצצה, המבנים נשרפו הארובות נותרו כמצבות על רקע זה עדות קרוננברג.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

המפלצת – היטלר כתינוק חמוד ותמים שיר של ויסלבה שימבורסקה [Wisława Szymborska]

המפלצת כתינוק חמוד ותמים שיר של ויסלבה שימבורסקה [Wisława Szymborska]

ויסלבה שימבורסקה (2 ביולי 1923 - 1 בפברואר 2012) הייתה משוררת פולנייה, מסאית ומתרגמת ספרות צרפתית, כלת פרס נובל לספרות לשנת 1996. שירתה עוסקת בזמן, בהיסטוריה, בקוסמוס, ביחס האדם לסובב אותו, בעולם ומלואו. היא עוסקת בנושאים הגדולים ביותר, אך מנסה ללכוד את הרגע, הפעולה או הנקודה הקטנה ביותר. כך בשיר שמים, היא עוסקת ברומו של עולם:

שיריה הידועים ביותר של שימבורסקה כוללים גם את חתול בדירה ריקה, שזכה לשבחים רבים בפולין, ועוסק במוות מנקודת מבטו של חתול ואת התצלום הראשון של היטלר המתאר את היטלר כפעוט חביב.

מה המסר של השיר? אי אפשר לעולם לדעת מה יצא בעתיד מתינוק חמוד ותמים.
השיר תצלומו הראשון של היטלר מובא בעברית, את התרגום לעברית עשה רפי וייכרט, המתרגם הקבוע של שימבורסקה לעברית והמו"ל שלה בשפה זאת.

השיר פורסם במקור בעברית בספר ויסלבה שימבורסקה, שלהי המאה, הוצאת קשב לשירה 1998.

היטלר התינוק התמונה מתוך: אתר ויקיפדיה.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

תצלומו הראשון של היטלר

בתרגום רפי וייכרט

וּמִיהוּ הַתִּינוֹקוֹן הַזֶּה שֶׁבַּמִּתְנִיָּה?
זֶהוּ אַדּוֹלְפִיק הַקָּטָן, בְּנָהּ שֶׁל מִשְׁפַּחַת הִיטְלֶר!
אוּלַי יִהְיֶה דּוֹקְטוֹר לְמִשְׁפָּטִים כְּשֶׁיִּגְדַּל?
אוֹ טֶנוֹר בְּאוֹפֶרָה שֶׁל וִינָה?
שֶׁל מִי הַיָּד הַקְּטַנְטַנָּה הַזֹּאת, שֶׁל מִי הָאֹזֶן, הָעַיִן, הָאַף הַזְּעִירִים?
שֶׁל מִי הַבֶּטֶן הַקְּטַנְטַנָּה הַמְּלֵאָה חֵלֶב, עֲדַיִן לֹא יָדוּעַ:
שֶׁל דִּפְּס, רוֹפֵא, סוֹחֵר, כֹּמֶר?
לְאָן יַגִּיעוּ הָרַגְלַיִם הַקְּטַנְטַנּוֹת, הַמַּצְחִיקוֹת הַלָּלוּ, לְאָן?
לַגַּנּוֹן, לְבֵית־הַסֵּפֶר, לַמִּשְׂרָד, לַחֲתֻנָּה
אוּלַי עִם בִּתּוֹ שֶׁל רֹאשׁ הָעִיר?
עוֹלָל, מַלְאָכוֹן, פִּתִּיתוֹן, קֶרֶן אוֹר,
כְּשֶׁבָּא לָעוֹלָם אֶשְׁתַּקֵּד,
לֹא חָסְרוּ אוֹתוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:
שֶׁמֶשׁ אֲבִיבִית, צִמְחֵי גַּרְנִיּוּם בַּחַלּוֹנוֹת,
בֶּחָצֵר מוּזִיקָה שֶׁל תֵּבַת נְגִינָה,
נִבּוּי מֻצְלָח בַּעֲטִיפַת נְיָר וְרֵדָה,
מַמָּשׁ לִפְנֵי הַלֵּדָה חֲלוֹמָהּ הַנִּבּוּאִי שֶׁל הָאֵם:
לִרְאוֹת בַּחֲלוֹם יוֹנָה — בְּשׂוֹרָה מְשֻׂמַּחַת,
לְלָכֹד אוֹתָהּ — יַגִּיעַ אוֹרֵחַ מְיֻחָל זֶה מִכְּבָר.
טוּק טוּק, מִי שָׁם, זֶה לִבּוֹ שֶׁל אַדּוֹלְפִיק פּוֹעֵם.
מוֹצֵץ, חִתּוּל, סִנְרוֹן, רַעֲשָׁן,
הַבַּחוּרוֹן בָּרִיא, תּוֹדָה לָאֵל,
דּוֹמֶה לְהוֹרָיו, לַחֲתֻלְּתּוּל שֶׁבַּסֵּל,
לַיְלָדִים מִכָּל הָאַלְבּוֹמִים הַמִּשְׁפַּחְתִּיִּים הָאֲחֵרִים.
נוּ, הֲרֵי לֹא נַתְחִיל לִבְכּוֹת עַכְשָׁו,
אֲדוֹן צַלָּם יַעֲשֶׂה קְלִיק מִתַּחַת לַשַּׂרְוּל הַשָּׁחוֹר.
פּוֹטוֹ־קְלִינְגֶּר, גְּרַבֶּנְשְׁטְרֶסֶה בְּרַאוּנַאוּ,
וּבְרַאוּנַאוּ הִיא עִיָּרָה קְטַנָּה אַךְ מְכֻבֶּדֶת,
חֲבֵרוֹת סוֹלִידִיּוֹת, שְׁכֵנִים טוֹבִים וְיְשָׁרִים,
נִיחוֹחַ עוּגַת שְׁמָרִים וְסַבּוֹן אַפְּרוּרִי.
יִבֶּבֶת הַכְּלָבִים וּפַעֲמֵי הַגּוֹרָל אֵינָם נִשְׁמָעִים.
הַמּוֹרֶה לְהִיסְטוֹרְיָה מְרוֹפֵף אֶת צַוְּארוֹנוֹ
וּמְפַהֵק מֵעַל לַמַּחְבָּרוֹת.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

תמונות היסטוריות חדשות שהגיעו אלינו.

בית העלמין היהודי בבילגוראיי ב 1942 לפני שנהרס. צולם בידי צלם גרמני.

מבנה מגורים שלא נפגע בשריפה. צולם ב 1942בידי צלם גרמני.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

בילגוראיי - רחוב רדז'ייצקה כיום מוניושקו תמונה משנת 1912

בילגוראיי של לפני המלחמה התעלות בצדי הכביש שימשו לניקוז

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

JewishGen לכל מי שמעוניין לנסות ולחפש אחר עקבותיהם של בני משפחתו.

פרק זה בדף העדכון שלנו מיועד לכל מי שמעוניין לנסות ולחפש אחר עקבותיהם של בני משפחתו ועדיין לא יודע על קיומו של אתר הארגון הנקרא JewishGen.

JewishGen הוא ארגון ללא כוונת רווח שנוסד בשנת 1987 ומשמש מקור לגנאלוגיה יהודית ברחבי העולם. בשנת 2003, הפך JewishGen להיות שותף של "מוזיאון המורשת היהודית, חיים וזיכרון לשואה בעיר ניו יורק". המרכז מספק מידע גנאלוגי לכל תחום, לחובבים וגם לאנשי מקצוע עם הכלים הנדרשים כדי לחקור היסטוריה יהודית ומשפחתית.

הארגון נוסד בשנת 1987, ביוסטון, טקסס, ארצות הברית והמטה שלו נמצא בניו יורק, ארצות הברית.

באתר זה ניתן לחקור קרבת משפחה, לגלות מידע על בני משפחה מהעבר הרחוק וצאצאיהם ברחבי העולם.

ממסך זה [לחץ על התמונה כדי להגיע אליו או על קישור זה https://www.jewishgen.org/] תוכלו למצוא מתוך מיליוני רשומות על קרוביכם, על עיר אבותיכם, ללמוד על איך היו חיי קרוביכם, לנהל אינטראקציה עם האתר

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

באתר זה תוכלו למשל להקים עץ משפחה. לחיצה על התמונה תסביר לכם באמצעות סרטון איך עושים זאת.

בנוסף תוכלו בין היתר גם:

- **לאתר מקום קבורה מתוך שלושה מיליון רשומות מבתי קברות ורישומי קבורה ברחבי העולם, מ- 7,500 בתי קברות.**
- **לחקור מיליוני רשומות ביותר מ -850 אוספים ייחודיים מרחבי העולם, כולל יותר מ -2.75 מיליון רשומות הקשורות לשואה.**
- **למצוא שמות משפחה ועיירות אבות שנחקרו על ידי 110,000 גנאלוגים יהודים ברחבי העולם. יותר מ -600,000 ערכים.**
- **ללמוד על מקומות היסטוריים, מפות, קישורים ומשאבים של ליותר מ -6,000 קהילות יהודיות באירופה, צפון אפריקה והמזרח התיכון.**
- **לחפש מידע ביותר מ -2.75 מיליון ערכים בנושא קורבנות ושורדי שואה, ממקורות רבים.**
- **לקבל מידע מתוך לוחות זיכרון "יהרצייט" מבית הכנסת ותיעוד זיכרון אחר. 177,000 רשומות מ- 263 בתי כנסת.**
- **למצוא ספרי זיכרון מזרח אירופה - מאגר ביבליוגרפי.**

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

תמונות חדשות מבילגוראיי:

מערכות סולריות שכ"כ אופיניות לארצנו הולכות ונעשות יותר ויותר פופולריות בבילגוראיי על גגות בתים פרטיים ויעידו על כך התמונות המצורפות.

הגשר ברחוב לובלסקי.

גשר ישן זה ניצב מזה שנים רבות ברחוב לובלסקי מעל לנהר הלבן ["ביאלה לאדה"] שאינו חדל לזרום במסלולו יום ולילה משך כל ימות השנה. תמונות של בילגוראיי מתחילת המאה העשרים מראות אותו וכשמביטים בו היום ניתן להבחין שהסביבה שחובקת אותו השתנתה אבל בגשר עצמו לא ניכרים שינויים.
תמונות של הגשר מהיום העלו בי את הרעיון לכתוב מעט עליו בדף עדכון זה. בספרו של אבי שמואל בר-און "והשמיים שתקו" הגשר מוזכר לא פחות מ 19 פעמים. טבעי איפו שאשתמש בתיאוריו המלמדים משהו על הגשר ועל הסביבה היהודית והרחוב בה הוא היה.

כאמור הגשר נמצא במורד רחוב לובלסקי, אבל יהודיי בילגוראיי של לפני המלחמה מעולם לא קראו לרחוב בשם הפולני שלו. הם העדיפו לקרוא לרחוב בשני שמות: "רחוב בית הכנסת" [די שול גאס"] וזאת משום שבמעלה הרחוב, לשם דיוק במספר 13, היה מתחם בית הכנסת וכל מוסדותיו: בית הכנסת, בית המדרש, בית הרב [זה שהגיע מבעלז], החדר החדש, ההקדש, בית המרחץ ואפילו בית הכיסא הציבורי. בקצהו הנמוך של רחוב זה, במורד המשופע של הרחוב, ניצבו שני בתי תפילה קטנים: 'בית־המדרשון' הקטן, שבו היו מתפללים חייטי העיירה ושוליותיהם, והשטיבל של הסנדלרים. מצידו האחר של חצר בית־הכנסת, השתרע בית עלמין העתיק וממש בגבולו בית הכנסת הגדול.
השם השני שיהודים נצנו לרחוב היה "רחוב הגשר" [די בריק גאס] וזאת בשל הגשר האמור. רחוב הגשר והגשר עצמו היו בסביבה צפופה של בתי יהודים. רובם ככולם אביונים. וכך מתאר אותו אבי המנוח:

"הדרך לרחוב הגשר עברה במורד ובמקומות הנמוכים נראתה כתל חורבות עזוב. הגגות העטויים ברעפי עץ נראו כחובקים גג את משנהו כמו צמחו והשתלבו האחד בתוך רעהו. מתחתם ניצבו קירות עץ חיוורים, שמתוכם הציצו אל החוץ, כמו מעיניים בוהות, מתות וחסרות ברק, חלונות משובצים בזגוגיות קטנות. את הרחוב, עד לגשר, ליוו שתי תעלות ניקוז משני צדדיו. רוח סתיו קרה נשבה מן הנהר אל צריפי העץ, משכנות הדלות והאביונות... בקתות־עץ עלובות, בעלות תבניות מרובעות, בחלקן נוטות על צידן אך עם כל זאת מושרשות היטב בקרקע, קירותיהם אפורים היו, קרקע חצרותיהם אף היא הייתה אפורה, ואפורים היו גם חיי הדרים בהם... אם הסתכלת ברחוב הגשר, לא יכול שלא להבחין, שמורד הרחוב

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

המרוצף אבנים מזוהמות כמו סחף אִתּוֹ במורד, אלי אבדון, את כל ממלכת האביונות השוכנת משני עבריו. השערים והפִּשְׁפָּשִׁים, הגגות והארובות, הבתים ותעלות הניקוז... הכל נראה כמו מידרדר במורד, כמו נגזרה על אותו "רקב־עוני" באחרית הדרך כְּלָיָה, התפוררות והיכחדות מן העולם,... קשה היה להבין כיצד אנשים מסוגלים להתקיים בתנאים מחפירים כל־כך של השפלה ועוני מתמידים".

ברחוב זה במספר 29 הייתה חצרו של הנפח היהודי המיתולוגי של בילגוראיי 'איצ'ה קובל'. [גם על נפח זה אפשר לכתוב פרק ארוך אבל אמנע מכך הפעם, ואזכיר אותו בקצרה יחסית. בחצרו של איצ'ה קובל עמד ביתו, היו בו עוד שלושה מבני עץ קטנים שהתגוררו בהם כפי שאבי כינה אותם "דיירים של חסד" ועמדה שם הנפחיה של בעל הבית שעבדו בו לבד ממנו גם שני בניו 'עוייזר ושעכנא' [שני גברים חזקים שהטילו מורא על הגויים שניסו להתנכל לכל יהודי בן המקום]. בין דייריו של איצ'ה קובל היו גם שרול יענקל ברון [סבי המנוח] ובני משפחתו, ואבי נולד בבית זה. בחצר זאת גר גם יהודי נוסף, משה מרדכי, שהיה מלמד דרדקים בחדר אבל יצא לאיש מוניטין בשל היותו מספר סיפורים מסמרי שיער על 'שדים ורוחות' שיהודי בילגוראיי היו 'מכורים להם', במאמר מוסגר, בילגוראיי הייתה עיירה רדופת שדים, זה לא 'סתם ככה' שבשביס כתב על שדים ורוחות... היה לו קרקע פורה ללקט סיפורים בעניינים שכאלה בעיירה. איצ'ה הנפח התגורר עם משפחתו בקדמת מבנה העץ המוארך. חלונות קטנים ומרובעים הביטו ממנו אל מורד רחוב הגשר. וכך מתאר אבי את הנפחיה של איצ'ה:

" קולות אנשים וצהלות סוסים נשמעו מחצרו של הנפח והלכו הקולות לאורכו של רחוב הגשר. המפוח הבעיר אש בגחלים הרושפות ונוגה אדום פרץ מתוך פתחה הפעור של הנפחייה, מרחוק נדמה היה כמו בוערת שם שריפה. ניצוצות אש כגחליליות מעופפות הותזו לכל עבר כאשר היו שנים מבניו של איצ'ה מכים בקצב אחיד בברזל הלוהט. הבנים לא הרפו מהברזל, מתחוהו, ואנסו את החומר הקשה לכלל צורתה של פרסה סוסית בהתאם למידה הרצויה התואמת את רגלי הבהמה, או רצועת ברזל חלקה למגלש מזחלה".

בילגוראיי כידוע מוקפת יערות. בימי החורף עברו עצי היער טראומה קשה, שכן חוטבי עצים היו גודעים למטרות מסחר בעץ ענקי יער ומעבירים אותם לעיירה במסלול שעבר ברחוב הגשר. וכך מתאר זאת אבי בספרו:

"מזחלות הרתומות יחדיו היו רק ראשיתו של טור ארוך של מזחלות, שהחליקו על השלג, כשהן נושאות עצים שלא מכבר נכרתו. מאחורי כל צמד מזחלות התרוצצו בהולים המאספים. לאט בוססו הסוסים דרכם במעלה רחוב הגשר, הרתמות מתוחות היו כמיתרים ולחצו על העול מעוטר הפעמונים שמונח היה על צווארן המשוך קדימה של הבהמות. קשתה הדרך, לעיתים החליקו פרסות הסוסים על משטחי הקרח שכיסו את אבני המרצפת עוד קודם לרדת השלג. בפרסות הברזל שלהם ניסו הסוסים להיעגן בדרך ולייצב עצמם. העגלונים, משום שחרדים היו לאבד מן התנופה עד שיגיעו אל פסגת מעלה הרחוב, לא חסכו את שבט מגלבי העור הרטובים מגַּב הבהמות. כל חבטה שכזאת הייתה לבטח כואבת וצורבת כסכינים חדות החותכות בבשר החי".

בתמונות המצורפות אפשר לראות תמונה של הגשר בתחילת המאה, תמונות של הגשר מימינו, שלקחתי מהטלוויזיה הבילגוראיית, תמונה של הנהר, ותמונות ממסע השורשים שלנו ב 2010 שבאחת מהן נראה אריה ברגר ז"ל מספר מזכרונותיו כיצד כילד היה קופץ מגשר זה לטבול בנהר.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

הגשר בתחילת המאה הקודמת. בתי היהודים עשויי העץ ונמוכי הקומה לא מסתירים את שני מגדלי הכנסיה המרוחקת.

הנהר הלבן "ביאלה לאדה" מעליו נמצא הגשר

הגשר כפי שהוא נראה היום – תמונות שהורדו משידורי הטלוויזיה הבילגוראיית

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

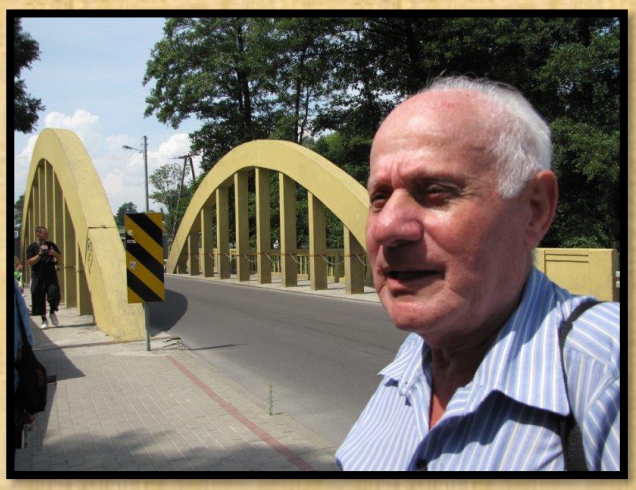

מסע שורשים 2010 - אריה ברגר ז"ל מספר איך נוהג היה כנער לקפוץ לנהר מגשר זה. ותמונת הגשר

מסע שורשים 2010 חברים על הגשר

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

אזכרה שנתית לקדושי בילגוראיי.

האזכרה השנתית התקיימה ב 07.04.21 כ"ה בניסן תשפ"א ליד מצבת העיירה בבית העלמין בחולון. האזכרה התמקדה ביהודי בילגוראיי בימים הראשונים של הכיבוש הגרמני. בהתחשב במצב הרגיש שמייחד את הימים הללו שעדיין מחייבים אנשים להתנהלות זהירה בשל הקורונה, הייתה נוכחות מכובדת של כ 50 חברי הארגון.
על נוסח האזכרה ותמונות ידווח בדף עדכון נפרד לאחר דף עדכון זה.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

הסרת הלוט מעל מצבת בילגוראיי בבית העלמין בחולון ב 1977.

הגיע אלינו באדיבות חברתנו אלקה שובל. להלן נוסח ההזמנה לטכס [מתורגמת על ידי מיידיש]:

יהודים בילגוראיים !

אנו, שנותרנו בחיים מדור השואה, לקחנו על עצמנו משימה להנציח את קדושינו היקרים: אותם שעל קבריהם לא קיימת שום מצבה.

אמת, שהיינו כחולמים להעמיד מצבה שעד היום עלתה כ חמישים אלף לירות [פופציק טויזענט פונט], ובמאמץ רב עשינו זאת למציאות.

המצבה כבר ניצבת על מכונה, היכן שכל יהודי בילגוראיי יוכל להנציח את קדושיו היקרים. הסרת הלוט לעל המצבה תתקיים ביום שלישי ה' כסלו 15 בנובמבר 1977.

מימין אברהם קרוננברג, ושמואל בר-און [אבי]

מצבת זכרון
לקדושי עיירת בילגוראי
שנרצחו בידי הרשעות הנרמנים ועוזריהם
בכל ארצות אירופה השבויה
תרצ"ט - תש"ח

אין דבר העומד נגד
הרצון.

בילגורייער ייִדן

מיר די לעבנגעבליבענע פון דעם דור-השואה, האבן געגומען
אויף זיך די אדיפגאבע צו פאראייביקן אדזערע טייערע קדו-
שים; פון וועלכע עס איז קיין מצבה אויף זייערע קברים
ביסס פארהאנען.
אמת, עס האט אויסגעזען ווי א חלום, אוועקצושטעלן א מצבה
וועלכע טרעפט ביז היינט אן ביי די פופציק טויזענט פונט;
אבער מיט גדויס מי האבן מיר עס געמאכט פאר א ווירקלעכקייט.
עס שטייט שוין די מצבה, ווי יעדער בילגוראייער ייד האט
די מעגלעכקייט צו פאראייביקן זיינע טייערע קדושים.
די אנטהילונג פון דער מצבה קומט פאר דינסטאג ה' כסלו
דעם 15 נאוועמבער 1977.

ההזמנה לטכס הסרת הלוט מעל המצבה ובטכס

ליד המצבה בני דור ראשון בתוכם צבי פנצר, בני הזוג זלצמן, שמואל ורחל בר-און ושרה בראון

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ארגון "זינגר" לתרבות בבילגוראיי – בהסברים על מהות "יום השואה" בישראל.

פירסום בבלוג "בוקר טוב" ע"י עמותת "זינגר" לתרבות בבילגוראיי ובפוסט בפייסבוק [לצפייה לחץ על התמונה]

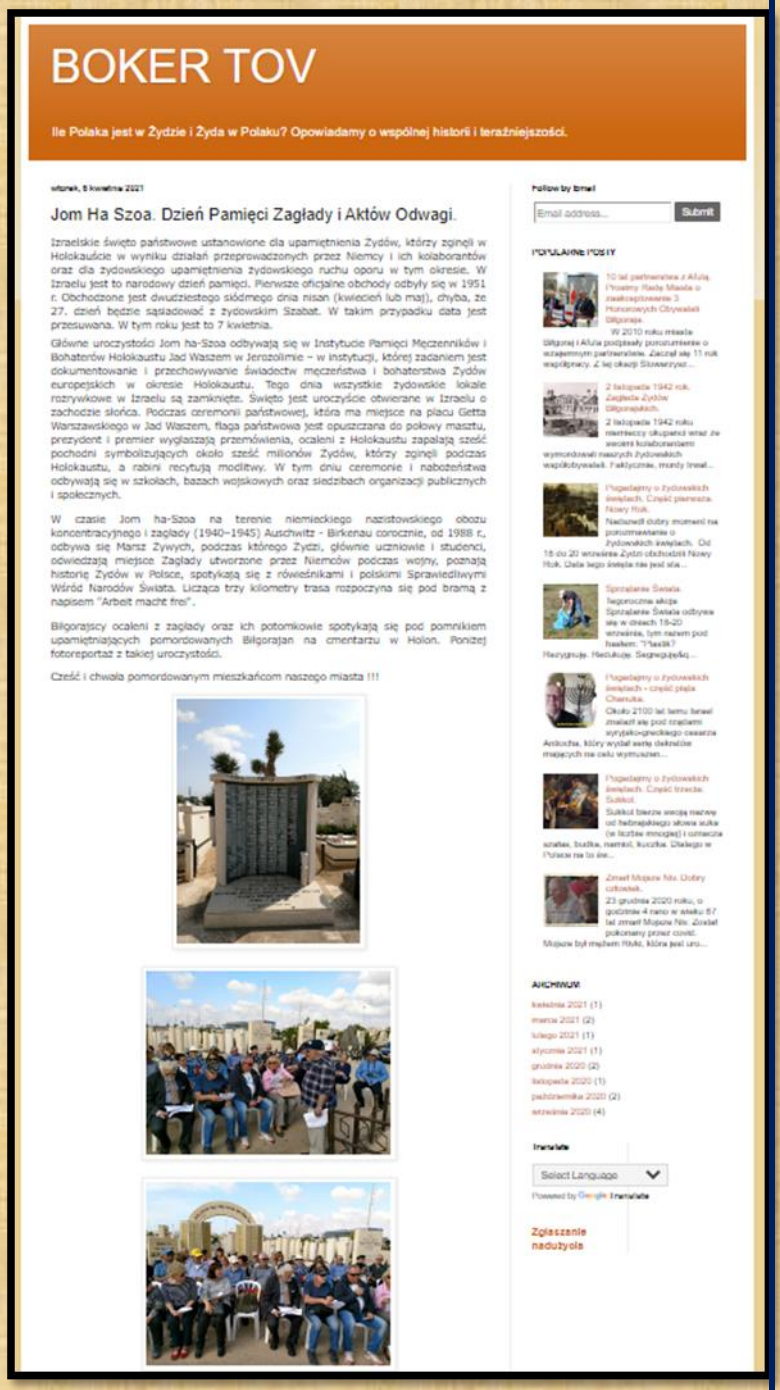

יום השואה. יום הזיכרון לשואה ולגבורה. [תרגום הבלוג] יום זיכרון ציבורי ישראלי שנועד כדי להנציח את היהודים שהושמדו בשואה כתוצאה ממעשי גרמניה ומשתפי הפעולה שלה, ולהנציח את ההתנגדות היהודית בתקופה זו. בישראל זהו יום זיכרון לאומי. הטכס הרשמי הראשון נערך ב 1951. היא נערך ביום ה -27 בניסן (אפריל או מאי), אלא אם כן היום סמוך לשבת. במקרה זה התאריך משתנה. השנה זה 7 באפריל. הטכס המרכזי מתקיים ביד ושם בירושלים - מוסד שתפקידו לתעד ולשמר את עדויות השואה והגבורה של יהודי אירופה. ביום זה כל מקומות הבילוי היהודיים בישראל סגורים. יום הזיכרון מתחיל בישראל עם השקיעה. במהלך הטקס הממלכתי המתקיים בכיכר גטו ורשה ביד ושם, דגל המדינה מונמך עד חצי התורן, הנשיא וראש הממשלה נושאים נאומים, ניצולי שואה מדליקים שישה לפידים המסמלים את ששת מיליון יהודים שניספו, ורבנים נושאים תפילות. ביום זה נערכים טקסים בבתי ספר, בבסיסים צבאיים ובארגונים ציבוריים וקהילתיים. במהלך יום השואה במחנה הריכוז וההשמדה הנאצי הגרמני (1940-1945) אושוויץ - בירקנאו, בכל שנה, מאז 1988, מתקיים מצעד החיים, במהלכו יהודים, בעיקר תלמידי בית ספר וסטודנטים, מבקרים באתר ההשמדה, ללמוד על ההיסטוריה של יהודי פולין, לפגוש את עמיתיהם וחסידי אומות העולם הפולניים. המסלול בן שלושה הקילומטרים מתחיל בשער עם הכיתוב " Arbeit macht frei". ניצולי שואה בבילגוריי וצאצאיהם נפגשים באנדרטה לזכר קרבנות בילגוראיי בבית העלמין בחולון. להלן דוח תמונות מטקס כזה. שלום ותהילה לתושבים היהודים שנרצחו בעירנו !!!

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

יום ראשון "הדקל" שמתחיל ב 28.03.21 את שבוע הקודש של חג הפסחא.

להלן תמונות של הכנסייה ביום ראשון "הדקל" [Palmowa] 28.03.21, שמתחיל את שבוע הקודש של חג הפסחא. מחוץ לכנסייה ובשוק המקומי נמכרים לציבור זרים המזכירים את "הדקלים" והאנשים נכנסים אתם לתוך הכנסיה. מה שמדהים אותי הוא שלמרות שמגיפת הקורונה בפולין נמצאת בעיצומה. ולמרות שבית החולים בבילגוראיי מוגבל ביכולותיו לתת מענה לכמות גדולה של חולי קורונה, הרי שכפי שניתן לראות הכנסייה גדושה במתפללים, אין ריווח ואין עטיית מסיכות. לא נותר כי אם לקוות שהתוצאות לא יהיו חמורות.

[התמונות מתוך כתבה של הטלויזיה הבילגוראית].

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

בעוד אני כותב על כך הגיעה אלי התראה מה"פייסבוק" שידידנו פרופ' פאבל שפיבק פירסם הודעה בנושא זה.

Pawel Spiewak
2 שעות ·

Rzad postanowil w pierwszym rzedzie wybic katolikow zostawiajac im otwarte koscioly pelne zarazonych. Wspiera ich hierarchia gotowa do meczenstwa w imie czegos.

הממשלה החליטה להרוג קתולים בשורה הראשונה על ידי השארת כנסיות מלאות בנדבקים פתוחים. נתמכים על ידי ההיררכיה שלהם מוכנים לקדוש בשם משהו.

· הסתר תרגום · דירוג תרגום זה

Artur Bara ו22 נוספים

5 תגובות 3 שיתופים

ידיעות בית ליוויק

בקטלוג הספרים שלנו כבר הצצתם?
https://pay.tranzila.com/ttxlevik

אפריל 2021 בבית לייוויק

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

7/4 - חוג יידיש חווייתית עם טובה רשטיק

בימי רביעי וכמדי שבועיים, תיפגש הקבוצה של טובה לקריאה ושיחה ביידיש. המפגש הקרוב יחול בתאריך ה-**7.4** (רביעי) בשעה **10:00**, דרך תכנת הזום.

להצטרפות יש להקליק כאן, ולהקיש את הסיסמא: **235770**

*יש לשלוח לטובה מייל על-מנת לקבל מראש את חומרי הקריאה:
tovareshtik@gmail.com

הכניסה חופשית!

19.4 - 78 שנים למרד גטו ורשה

ביום **שני 19.4** בשעה **19:00** נקיים אירוע לציון 78 שנים למרד גטו ורשה.

תכנית האירוע:

נקיים הקראה מבויימת של המחזה "אבוש וזאשקע" מאת **אברהם מאירקביץ** ובהשתתפות **מירי רגנדורפר** (זאשקע), **ישראל טרייסטמאן** (אבוש) **ודניאל גלאי** (עיבוד וקריינות).

בלה בריקס-קליין תקריא משיריו של **ירחמיאל בריקס** ומשיריו של **בינעם העלער**.

דימה דנובסקי (בריטון) ו**סרגו בנגלסדורף** (פסנתר) ינגנו וישירו את המנון הפרטיזנים.

לכניסה לאירוע ליחצו כאן והקישו את הסיסמא: 852321.

הכניסה חופשית!

21.4 - השקת הספר "מתנה לפורים"

ביום **רביעי 21.4** בשעה **18:00** נשיק את ספרו החדש של **רוני כהן** "מתנה לפורים".

"מתנה לפורים" הוא הכותרת המסתורית שניתנה לכתב-יד מס.8563 בקטלוג הסמינר התאולוגי היהודי בניו-יורק. כתב-היד כולל שיר ארוך על מגילת אסתר, מלא דרמה והומור - דוגמה מאוחרת למסורת המפורסמת והעתיקה של כתיבה וקריאה של שירי מגילה חפורים.

רוני כהן הוא דוקטורנט באוניברסיטת תל-אביב. כותרת עבודת הדוקטורט שלו היא "קרנבל וקנון: הפרודיה של פורים בימי הביניים".

בחלק האומנותי של הערב ישיר וינגן **גל קליין** קטעים שהולחנו על ידו.

לרכישת הספר ליחצו כאן.

לכניסה לאירוע ליחצו כאן והקישו את הסיסמא: 503154.

הכניסה חופשית!

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

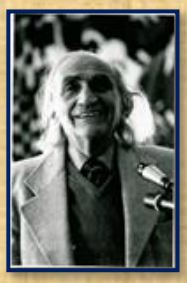

25.4 – יידיש - צחוק ובכי, חגיגת שיריו וחייו של מעינקע קאץ (אירוע באנגלית)

ביום **ראשון 25.4** בשעה **12:30** יתקיים אירוע שיחגוג את שיריו וחייו של **מעינקע קאץ** ובו תשיר הזמרת **יואנה צ'אבן** (פולין) את השיר "אמת" שהולחן על ידי **דניאל גלאי**.

לפרטים נוספים שילחו מייל לכתובת: programming@keivershul.com

להרשמה לאירוע ליחצו כאן.

הכניסה חופשית!

לפרטים נוספים, שאלות והרשמה ללימודים

מוזמנים לפנות אלינו לכתובת המייל: **leyvikmail@gmail.com**

או בטלפון: **03-5231830** (בימים א', ד' ו-ה' בין השעות 10:00-15:00)

כללי: **[באדיבות גיל פארן יו"ר ארגון מדריכי פולין].**

פולין נפתחת לישראלים

פולין מאפשרת כניסת ישראלים החל מהיום. מי שעבר חיסון ועשה גם בדיקת Covid ב-72 שעות לפני הטיסה משוחרר מבידוד. נזכיר כי פולין בהסגר עד סוף החודש ושיעור החולים במדינה גבוה.
חברת LOT מתכננת להחזיר את הטיסות בקו תל-אביב - ורשה. תחילה מתוכננת 3 טיסות בשבוע. תאריך היעד לחידוש הטיסות- 15 לאפריל, אך יתכן שיוקדם ל-8 באפריל.
למי שכן מתכנן לנסוע נזכיר שפולין עוברת לשעון קיץ בלילה שבין שבת לראשון.

נפטר המשורר הפולני אדם זגייבסקי (תודה לילי הבר)

אדם זגייבסקי, אחד מגדולי המשוררים הפולנים, נפטר השבוע בקרקוב, והוא בן 75. רבים משיריו תורגמו גם לעברית.
בשירו "אלגיה שלא נכתבה ליהודי קרקוב"- הוא כותב על הזיכרון שנעלם, על הרחובות שהשתנו ומנסה להעלות באוב את הרחוב שהיה פעם שוקק חיים. את השיר הקריא אדם בעצרת לציון 75 שנים לחיסול גטו קרקוב (מרץ 2018). ניתן לצפות באדם קורא את השיר בפולנית ואת לילי הבר קוראת בעברית
https://www.youtube.com/watch?v=lpRCnNfEUL0
ניתן לעשות שימוש בשיר בהדרכה בפולין (זוכרים שיש דבר כזה ?).

מפגשים בסיום מלחמה (תודה לנילי בן ארי)

ברקת עובדיה ממוזיאון בית הגדודים מספרת בגיליון של "קירות מדברים ברשת" (עמודים 10-11) על מפגש הלוחמים הארץ-ישראלים עם השורדים.
לקריאה- לחצו כאן

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

יהודים בצבא אנדרס- תערוכה חדשה במרכז בגין

בקיץ 1941, בעוד גרמניה הנאצית שועטת לתוך ברית המועצות, הוחלט על הקמת צבא שיורכב מנתינים פולנים שנאסרו בברית המועצות.
על הקמת הצבא הופקד הגנרל ולדיסלב אנדרס ואחד החיילים היה מי שלימים ישמש כראש ממשלת ישראל, מנחם בגין.
הגיוס, החיילים, המסלול בו צעדו, ההגעה לארץ ישראל, ילדי טהרן, הקרבות ועוד.. כל אלו מוצגים בתערוכה חדשה במרכז בגין. הכניסה חופשית!

'אושוויץ - גיהינום של מטה'

ברכות ל**יורם פרי** להוצאת ספרו.
הספר עוסק בשלושת מחנות אושוויץ וכן גם במחנות המשנה של מחנה אושוויץ 3. בספר פרוט הקמת מחנות אושוויץ, הקמת הקרמטוריומים, הליך השמדת היהודים לרבות השמדת יהודי הונגריה.
הספר מפרט את מעשי הגבורה במחנות אושוויץ ומתמקד גם בקשר השתיקה של בעלות הברית ושיתוף הפעולה של החברות האזרחיות עם הנאצים, תוך פרוט שמות החברות וכיצד סייעו בבניית ותחזוקת הקרמטוריומים, המשרפות והמחנות.
הספר כתוב בצורה ידידותית לרבות מפות, עדויות של שורדי שואה ותרשימים בתלת מימד.
ניתן לרכוש את הספר בחניות במחיר של 110ש"ח, לאחר חול המועד פסח או ישירות אצל יורם בסך 100 ש"ח כולל משלוח. למעוניינים ניתן לפנות באמצעות הווטס-אפ ובטלפון : 050-4657069

Field Guide to Jewish Warsaw

מדריך בהוצאת Taube Center ניתן להזמנה מוקדמת במחיר מוזל. המדריך יהיה זמין החל ב-19 באפריל.
לפרטים ולהזמנה- https://taubecenter.org/fgwawlp1/

הקלטת אירועים והרצאות:

מפעילות עמותת מדריכי פולין

לי לא קר יותר: בית, בירקנאו, אנטבה, חיים

צילה מנדל וחוה רייטן מארחות למפגש את יצחק הירש ניצול שואה מאושוויץ שהיה חטוף באנטבה ואת רמי שרמן, דור שני לניצולי שואה, שהיה בצוות החילוץ
https://youtu.be/nNc_oWcV-ks

הרצאות מבית לוחמי הגטאות

בכל מאודם-מאמצי ההצלה של אוסקר נוימן וקבוצת העבודה
מרצה - אריה ברנע
https://www.youtube.com/watch?v=0cHQBjGM2lc

The Memory Generation: Podcasts and the Holocaust
Rachael Cerrotti in conversation with Itai Bar
https://www.youtube.com/watch?v=D12sWHRoB7Y

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

הרצאות מבית בית טרזין
Woman in Gold- The recovery of the Klimt painting from Austria
מרצה: עו"ד רנדי שנברג
https://www.youtube.com/watch?v=V9GfNvUL5A8

הרצאות מבית Museum Jewish Heritage- Living Memorial To The Holocaust
Dr. Miriam Klein Kassenoff Shares Her Story of Escaping the Nazis
https://www.youtube.com/watch?v=lkA0YfqRUhg

הרצאות מבית The Wiener Holocaust Library
Virtual Workshop: Testifying to the Truth: Archival Discovery Workshop for Postgraduate Students
סדנה לגילוי ארכיונים שבמרכזה המשאב הדיגיטלי החדש של הספרייה, "עדות לאמת", המציג למעלה מ - 1,000 פריטים של פליטים וניצולי השואה, שעברו דיגיטציה חדשה ותורגמו לראשונה לאנגלית.
https://www.youtube.com/watch?v=p-gUgcHU1Q8

Virtual Book Launch: The Afterdeath of the Holocaust
https://www.youtube.com/watch?v=-NYGbNGPVuc

הרצאות מבית יד ושם
בין אנטישמיות לביקורת לגיטימית
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=ajVScK3Zruk

הרצאות מבית לוחמי הגטאות
המחתרת היהודית החמושה בבריסל
מרצה- משה פלדמן
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=-Bc9hG2-mJQ

הרצאות מבית בית טרזין
צעדות המוות 1945
מרצה- פרופ' דניאל בלטמן
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=Tip24nq7fi0

מהרצאות עמיתי שפיגל, אונ' בר-אילן
"פועלי חרושת המוות - אנשי הזונדרקומנדו באושוויץ בירקנאו"
מרצה- פרופ' גדעון גרייף
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=xmsvCT2YCLo

הרצאות מבית Museum Jewish Heritage- Living Memorial To The Holocaust
Mothers, Sisters and Resisters: Jewish Women during the Holocaust
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=_IitdBvhaQs

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

מהרצאות הספרייה הלאומית
היהודי זיס״ בין היסטוריה ודמיון
מרצה- פרופ׳ יאיר מינצקר
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=SL9NJ9Mxw8M

הרצחת וגם ירשת? - שוד הספריות בידי הנאצים ומבצע הצלתם לאחר השואה
מרצה- דניאל ליפסון
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=8rkKFyb98jo

מהרצאות קטז׳ינה
נשים פולניות - פרק מספר 15 : הנשים הלוחמות מוורשה
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=s5RrkHDtrA4

מהרצאות CZEWS, צ׳נסטוחובה
Olsztyn village, medival castle, caves
לצפייה- https://www.youtube.com/watch?v=bLgdB5Eidlc

הרצאות שונות
מקומה של מזיריטש בחסידות ועל דרכו המיוחדת של המגיד ר׳ דב בער בהפצתה
במסגרת ממזיריטש תצא תורה - מפגש יוצאי מזיריטש בזום והרצאה של דר׳ יואל רפל (החל מדקה 31).
לצפייה- https://youtu.be/vZPZ9GKMrkY

בתודה על המידע לגיל

בברכה
ישראל בר-און ורבקה ניב.

ליצירת קשר
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129